

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת אחרי מות

קדושת ישראל

בזכות מה יצאנו ממצרים? חכמינו לימדונו במדרש שעם ישראל יצא ממצרים בזכות הישארותו נבדל ומופרד מן הגויים:

דבר אחר, ויהי שם לגוי – מלמד שהיו ישראל מצוינים שם, שהיה מלבושם ומאכלם ולשונם משונים מן המצריים. מסומנין היו וידועין שהם גוי לבדם חלוק מן המצריים (מדרש לקח טוב דברים כו, ה).

בני ישראל התייחדו במאכלם – שאכלו אוכל כשר, ובלשונם – שדיברו עברית, אך במה התייחד מלבושם?

על פי הגמרא, כאשר הגויים מנסים לכפות על ישראל לנהוג בדרך שונה ממנהגם – ואפילו לשנות פרט בלבושם – בנסיבות מסוימות יש למסור את הנפש על מנהג ישראל:

כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שלא בשעת השמד, אבל בשעת השמד – אפילו מצוה קלה יהרג ואל יעבור [...] מאי מצוה קלה? אמר רבא בר יצחק אמר רב: **אפילו לשנויי ערקתא דמסאנא** (סנהדרין, עד א-ב).

וביאר רש"י:

ערקתא דמסאנא – שרוך הנעל, שאם דרך הנכרים לקשור כך ודרך ישראל בענין אחר, כגון שיש צד יהדות בדבר ודרך ישראל להיות צנועים, אפילו שנוי זה שאין כאן מצוה אלא מנהג בעלמא יקדש את השם בפני חביריו ישראל, והאי פרהסיא מדבר בישראל.

יש שלמדו מכאן שאסור להתלבש כלל כמו שהגויים מתלבשים, ומקור לימודם מפסוק בפרשתנו:

כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבֶּתֶם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקֵּיהֶם לֹא תֵלְכוּ (ויקרא יח, ג).

לפי דעה זו אם הגויים נוהגים ללבוש חליפה ועניבה – על היהודים להתלבש בסגנון פשוט יותר, ואם הגויים לובשים ג'ינס וחולצת טריקו יש למצוא להם חלופה. כך או כך, יש להתלבש בדרך המאפיינת את הקהילה היהודית.

אולם יש שטענו שאין זו כוונת ההלכה, ומה שנאסר הוא רק בגד הקשור למנהגים של עובדי עבודה זרה או בגד המשדר חוסר צניעות, כפי שדייק רש"י בדבריו – "כגון שיש צד יהדות בדבר". ואכן נראה מפשט הכתוב שהציווי "וּבְחֻקֵּיהֶם לֹא תֵלְכוּ" מסכם את האיסור המופיע בתחילת הפסוק – לעשות כמעשיהם האיומים של המצרים והכנענים. וכך נפסק בשולחן ערוך:

אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים (ולא מדמין להם) (טור בשם הרמב"ם), ולא ילבש מלבוש המיוחד להם, ולא יגדל ציצת ראשו כמו ציצת ראשם, ולא יגלח מהצדדין ויניח השער באמצע [...] הגה: אלא יהא מובדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו (שם). וכל זה אינו אסור אלא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים לשום פריצות, כגון שנהגו ללבוש מלבושים אדומים, והוא מלבוש שרים וכדומה לזה ממלבושי הפריצות, או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ עבודת כוכבים מאבותיהם, אבל דבר שנהגו לתועלת, כגון שדרך שכל מי שהוא רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן, מותר ללבושו. וכן שעושין משום כבוד או טעם אחר, מותר (יורה דעה קעח, א).

הבגד הוא כלי ביטוי של האדם הלוש אותו, ועל כן יש להימנע מלבוש המבטא ערכים הנוגדים את היהדות. ראוי שלבושנו יבטא את ערכי היהדות, כגון צניעות, פשטות ורצינות – בהתאמה למקום שבו נמצאים ולחברה שבה פועלים.

כל מעשה שאנו עושים וכל בגד שאנו לובשים מביא לגילוי של אור קדושת ישראל.

שאל דוד בוצ'קו